

Elulised valikud paljastuvad mängus

Tiia Kõnnussaar – TÜ eetikakeskus

2015. aasta algul TÜ eetikakeskuses valminud lauamäng – „Arstide väärtuste mäng“ – on juba praegu arstide ja õdede hulgas elevust tekitanud. Mängus arutletakse meditsiinieetilisi dilemmasid sisaldavate situatsioonide üle.

Kujutlege hetkeks järgmist olukorda. Osakonnajuhataja dr Kitse juurde tuleb dr Hein, hinnatud arst. Ta teatab oma plaanist minna välismaale tööle, kui tema palka oluliselt ei suurendata. On ilmne, et kui doktor Hein lahkub, pole temataolist spetsialisti Eestist võtta.

Juhataja on pikkade läbirääkimiste tulemusel saanud haiglaga kokkuleppele, et palk tõuseb mõnevõrra. Ta oli kavandanud palgatõusu aga neile arstidele, kes teevad osakonnas pingelist tööd ja juba varem palka juurde küsisid. Dr Kits on tõsise dilemma ees: kui ta tõstab doktor Heina palka, ei jagu raha teiste arstide palgatõusuks.

Millise lahenduse valiksite teie?

Hea vahend meeskonnakoolituseks

Just selliseid olukordi esitab põnev ja tuliseid arutelusid tekitav lauamäng – arstide väärtuste mäng –, mille on välja andnud TÜ eetikakeskus. Mäng on juba leidnud sooja vastuvõttu: seda soovitatakse kasutada kui mängulise formaadiga, ent tõsise sisuga tööriista või dialoogivahendit meeskonnakoolitustel.

Professor **Helle Karro**, TÜ nais-tekliiniku juhataja sõnul oli mängu parim osa kohati üsnagi kirglikuks muutuv arutelu, kuidas üht või teist olukorda lahendada. TÜ Kliinikumi juhatuse liige **Mart Einasto**, kes on samuti mängus kätt proovinud, arvas, et seda võiks nimetada ka rolli- või juhtimismänguks. Mängulisest vormist on palju kasu: see aitab mõista, kui keerukad valikud seisavad

igapäevaselt meditsiinis töötavate inimeste ees.

Kui naasta algse dilemma juurde, siis on olukorrale pakutud kuut lahendust, millest igaühel on nii plusse kui ka miinuseid. Mõned variandid:

- Ma ei saa spetsialisti teiste arvelt liiga eriliselt kohelda. Soovin doktor Heinale edu ning loodan, et leian uue spetsialisti.
- Räägin doktor Heinaga: tema lahkudes jääksid kaotajaks haiged. Kui veenmine ei aita, lasen tal minna.
- Proovin doktor Heina ümber veenda, pakkudes talle suuremat töötasu. Teistele arstidele ma seda ei maini.

Olukorrad, mille üle mängus arutleda, on väga erinevad. Mida teha, kui teie HIVsse nakatunud patsient keeldub oma abikaasat haigusest teavitamast? Kuidas reageerida, kui suurel visiidil kritseerib professor raviarsti otsuseid patsiendi kuuldes? Kas ja mida ette võtta, kui nooremart satub kohvinurgas kuulma õdede nurinat vanema kolleegi üle?

Õigeid ja valesid vastuseid pole

Ükski mängus pakutud vastus pole lõpuni vale ega täiesti ideaalne – nagu

ka elu ise. Mängijad saavad valikute eest nii plusse kui ka miinuseid. Mäng paneb endalt küsima, millised on õigupoolest minu väärtused, millest otsustustes lähtun. Kas olen lojaalne pigem kolleegile või pean tähtsamaks ametiaua ja Hippokratese vannet? Kas mu valiku taga on patsiendi huvid ja inimväärikus või seisan rohkem isikliku heaolu eest? Kuigi igapäevased dilemmad ei pruugi nii teravad olla, aitab mänguline vorm avardada vaadet, mõista kolleegi vaatenurka ja usutavasti on toeks otsuste langetamisel igapäevatöös.

„Eriti hea, et vastustest polnud ükski silmatorkavalt eelistatum, parem või õigem,“ ütles Mart Einasto ja soovitas mängu soojalt kõigile meditsiinitöötajatele – olgu nad siis arstid, õed või juhid.

Olukorrad elust enesest

- Mängu loomiseks kutsus Tartu Ülikooli eetikakeskus kokku tööühma, milles osalesid ka meditsiinieetika eksperdid ning TÜ arstiteaduskonna õppejõud. Mängusituatsioonide aluseks on tõestisündinud juhtumid.
- Kõik mänguolukorrad on kirjutatud nii, et nendes sisaldub dilemma: olukord, kus tuleb valida võimalike käitumisviiside vahel.
- Mängus osalevad nelja- kuni kuueliikmelised rühmad.
- Arstide väärtuste mängu valmimist toetasid Hasartmängumaksu Nõukogu, TÜ arstiteaduskond, TÜ eetikakeskus ning TÜ Kliinikumi eetikakomitee.

Kui soovite mängu koos kolleegidega mängida, helistage TÜ eetikakeskusesse tel +372 737 5427 ja küsige nõu. Vt ka TÜ eetikakeskuse kodulehelt www.eetika.ee; lisainfo.eetika@eetika.ee.